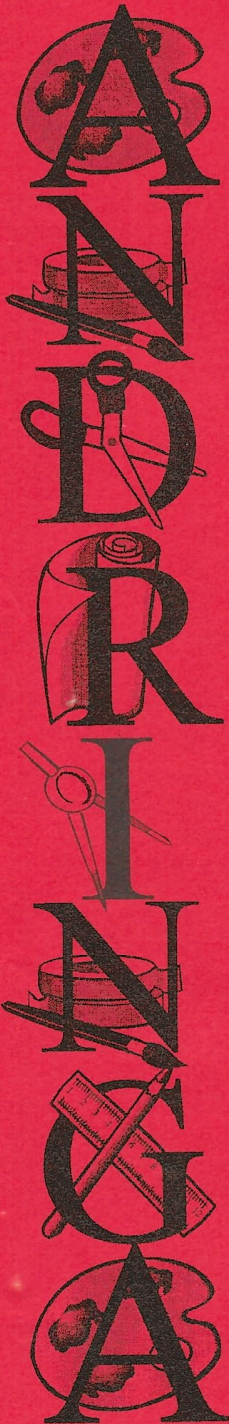

Mei 2005

Andringa Staach Nijs

41

Orgaan van de
Andringa Stichting

ANDRINGA STICHTING ADRESSEN

Correspondentieadres (en tijdelijk secretariaat)

Mw. Tsjikke Andringa
Leeuwerikstraat 5
9269 NB VEENWouden
Tel. 0511 - 472207
NIEUW E-mail adres: andringastichting@hetnet.nl

Voorzitter (ad-interim)

Dhr. Herman Andringa
Hoofdweg 205
8474 CG OLDEHOLTPADE
E-mail: herman.andringa@home.nl

Penningmeester

Mw. Eppie Andringa - Bijma
Waterlelie 5
9291 JP KOLLUM
Alle geldhandelingen voortaan alleen via onze Zakelijke Girorekening:

Postgiro 99008 – t.n.v. Andringa Stichting, Waterlelie 5, 9291 JP Kollum
(Het Rabo-banknummer is met ingang van 17 maart 2005 vervallen)

Beheer Andringa Boeken en Kalenders

Dhr. en mw. Ferdinand en Nelly Ettema – Andringa
Geert Knolweg 48
8501 MK JOURE
Na ontvangst van het bedrag op het gironummer van de Andringa Stichting krijgt u het bestelde thuisgestuurd. Persoonlijk afhalen en betalen kan ook, maar na afspraak. Voor meer informatie zie pag. 20.

Eindredacteur ASN – Andringa Staach Nijs

Dhr. Piet Andringa
Bouwmeestershoeve 208
7326 RP APELDOORN

Beheer Andringa familie archief – ook voor al uw familieberichten !!!

Mw. Tsjikke Andringa
Leeuwerikstraat 5
9269 NB VEENWouden
Tel. 0511 - 472207
E-mail: tsjikkeandringa@hetnet.nl of andringastichting@hetnet.nl

Lees eerst deze pagina van Andringa Staach Nijs nummer 41 (ASN 41) met vragen, opmerkingen en mededelingen!

1: Misschien bent u niet (meer) geïnteresseerd in het Andringa Staach Nijs, ons twee maal per jaar verschijnend Andringa familiekrantje, of woont op uw adres geen Andringa meer. Voordat u het krantje meteen bij het oud papier gooit, vragen wij u vriendelijk dit ASN krantje per kerende post retour te zenden en op de envelop te vermelden dat uw adres uit ons bestand moet worden verwijderd met de reden waarom.

2: Is het ADRES op uw envelop NIET CORRECT weergegeven en / of staat er geen of een onjuiste familiecode op vermeld? GRAAG EEN REACTIE eventueel met het adresstickertje sturen naar: Mw. Tsjikke Andringa, Leeuwerikstraat 5, 9269 NB Veenwouden.

3: Kijk even op de pagina hiernaast, het binnenblad van ASN 41. Er zijn o.a. wijzigingen bij de voorzitter, de penningmeester en het secretariaat

4: Het banknummer van de Andringa Stichting is in maart opgeheven. Alle geldhandelingen voor de Andringa Stichting gaan nu alleen via Postgiro 99008. Het adres blijft: Waterlelie 5, 9291 JP Kollum.

5: Karin en Jurrie Andringa – Nieuwenhuizen hebben zich onlangs door drukke werkzaamheden teruggetrokken uit het bestuur van de Andringa Stichting. Gelieve **geen post meer** te sturen **naar** het Andringa secretariaat te **Biddinghuizen**. Voortaan alle adreswijzigingen, brieven en familieberichten naar Tsjikke Andringa te Veenwouden.

6: Het e-mail nummer van de Andringa Stichting is sinds kort gewijzigd. Wilt u het oude uit het adressenbestand op uw computer wijzigen in het nieuwe? **andringastichting@hetnet.nl**

7: Dit voorjaarsnummer van ASN zal aan alle bekend zijnde Andringa's in Nederland gestuurd worden. Er is ook afgesproken dat niet meer automatisch twee maal per jaar aan alle "Andringa adressen" een ASN wordt gestuurd, dit zal afhankelijk worden van hen die een bijdrage voor ons familiekrantje betalen. In een schrikkeljaar worden alle Andringa's benaderd vanwege de te organiseren familiedag.

8: Het huidige bestuur is **dringend** op zoek naar nieuwe mensen! Lees vooral de column van Herman en onze oproep op pagina 6 en reageer!

M.vr.gr. **Tsjikke Andringa**, namens het Andringa Stichtings Bestuur – ASB -

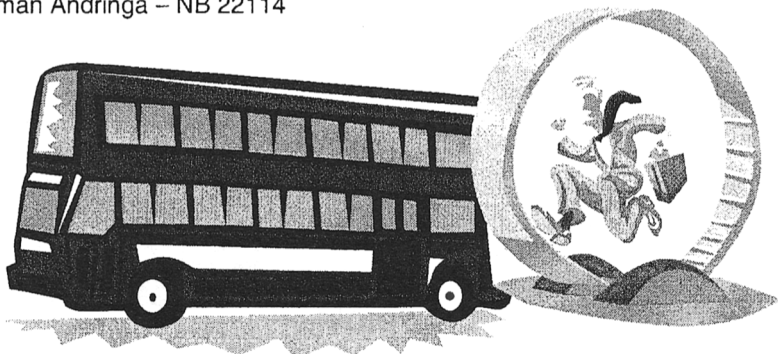
Het stormt in mijn hoofd. Het is voorjaar. Een frisse wind zoekt door mijn hersens. De zolder ruim ik op. Stapels papieren, snoeren, foto's, rugzakken, kampeerspullen, dozen met vergeten lading. Het is duidelijk dat ik een fase aan het afsluiten ben. Ik groei naar mijn pensioen. De jaren van stevige productie liggen achter mij. Er komt soms al niets meer uit mijn handen. De derde levensfase treedt in. Nu mag ik nadenken, overpeinzen, doen waar ik zin in heb, wegdromen, vissen, lezen en schrijven. Ambities zijn er nog wel, verkleurd van helder geel tot somber bruin. Ik zoek de prikkels maar kan ze niet meer verdragen. Al voor mijn AOW leeftijd zijn reeds vele naasten gestorven. Natuurlijk mijn vader is dood en ook mijn moeder is hem achterna gegaan. Dat is logisch en acceptabel. Vooral als het een goed leven is geweest dan kun je er vrede mee hebben. Het leven biedt (mij) echter te veel geneugten om alleen te somberen. De dagen die lengen, de zon die warmer wordt. Het vooruitzicht van een cursus Spaans in Spanje, een reis naar het nieuwe China, waar alles in rap tempo schijnt te veranderen. En het verlangen om een lange fietstocht te maken. In het hoofd toch de storm en berusting. De paradoxale toestand van mijn geest. De paradox van een optimist die tevens kan tobberen. Misschien is het leven zelf paradoxaal. Een spagaat van mijn hersenen. Willen en kunnen. Doen en laten. Zoals geven en nemen. Op een dag kon ik niet meer schaatsen. Ik had echter zoveel geschaatst dat ik op elk moment kan schaatsen zonder echt te schaatsen. *Als ik mijn ogen sluit dan schaats ik, glijd met mijn broer over het bevroren water, zie de sneeuw en voel de ijzige wind. Ik ben de onvermoeibare doordouwer, knal met elke slag tegen de wind, we lossen elkaar af aan de kop en ik voel mijn lichaam weer zweten. De kou streelt mijn wangen en mijn adem bevriest in mijn snor en baard.* De realiteit heb ik vervangen door verbeelding. Kort geleden ging ik skiën met een jonge vriend. Mijn lichaam kon hem niet meer volgen. Ik moest passen, maar dat deed ik te laat. Gekneusde ribben, een gescheurd spiertje en stevige blauwe plekken herinneren mij er aan dat dit realiteit was en geen verbeelding. Aanpassen aan die derde fase valt niet mee. Net als opgeven. Opgeven stond niet in mijn woordenboek. Mijn eerste juffrouw op school zei net als alle juffrouwen, waar ook ter wereld: "Wil Niet bestaat niet en Kan Niet is dood". Ik heb mijn woordenboek aangepast. Er komen nu woorden in voor als "stoppen" (voor het te laat is), "opgeven" (ten faveure van leukere dingen), "niet doen" en "kan niet". Heerlijk. Zalig. Ouder worden is niet alleen minder kunnen, minder willen, minder eten, minder moeten, maar ook meer tijd, meer nadenken, meer reizen, meer verleden en meer nu. Meer of minder toekomst weten we overigens toch niet, het maakt niet uit hoe oud of jong je bent!

Misschien vraagt u zich af waarom ik zo uit de filosofische slof schiet. Misschien ook niet. Mijn overwegingen zijn een lange aanloop naar de bestuurlijke werkelijkheid van de Andringa Stichting. De vorige keer heb ik nog een lofzang gehouden op het voorzitterschap. Ondanks al die mooie woorden heb ik in het verleden ook wel eens gespeeld met de gedachte om mijn functie neer te leggen. Na zoveel jaar een actieve rol te hebben vervuld in deze stichting zijn er ook nog zoveel andere uitdagingen. In de herfst van mijn leven stormt het nog niet genoeg om uit deze familiebus te stappen.

Het zou goed zijn als er jonge enthousiaste Andringa's naar voren komen die het vaandel over willen nemen. Een mix van bestuursleden met verschillende leeftijden en verschillende achtergronden lijkt mij het beste voor een stichting zoals de onze. Het is toch mooi dat Ferdinand en Nelly Ettema-Andringa na 24 jaar in ons bestuur nog steeds actief zijn. Datzelfde geldt voor Eppie Andringa – Bijma en Tsjikke. Ook Piet draait al een groot aantal jaren mee. Dat doet deugd. Karin, onze secretaris uit Biddinghuizen en haar man Jurrie hebben onlangs aangegeven te willen stoppen, het viel niet meer te combineren met hun werk. Hans en Thea uit Sint Nicolaasga hebben eveneens weloverwogen eind vorig jaar afscheid genomen van het bestuur. Jammer, echt jammer, maar uiteraard respecteren wij hun besluit. Zij hebben allen een sterk persoonlijk stempel op ons werk gezet. Ze stonden voor hun taak en hadden een tomeloze inzet. Zo zie ik hen in mijn achteruitkijkspiegel. Niet voor eeuwig, want we rijden rondjes in ons leven dus vroeg of laat krijg ik hen weer in het vizier. Instappen op de familiebus is altijd weer mogelijk. Een kaartje is niet nodig. En de hele bus zal applaudisseren.

Herman Andringa – NB 22114

BESTUURSZAKEN

U hebt in de column kunnen lezen dat er in het bestuur het een en ander is veranderd. In de laatst gehouden bestuursvergadering is besloten dat Tsjikke, in ieder geval de komende tijd, het secretariaat van Karin overneemt. Dus het secretariaatsadres zal voorlopig gevestigd zijn in Veenwouden. De functie van voorzitter is vacant. Ondergetekende heeft zijn functie met ingang van 1 januari 2005 neergelegd. Daar zijn verschillende redenen voor, o.a. het onverwachte opstappen van Karin en Hans, het vrij willen zijn in verband met (lange) reizen en na zoveel jaar voorzitterschap is het verfrissend als er eens een nieuwe voorzitter komt. De penningen zullen ook voorlopig worden beheerd door Eppie uit Kollum. Piet uit Apeldoorn blijft redacteur van het ASN en assisteert Tsjikke voor zover nodig. Ferdinand en Nelly blijven beheerders van de boeken en de kalenders. Er komt een beloning voor Andringa's die naast de minimale bijdrage een vrijwillige bijdrage betalen. U leest daar elders in dit nummer meer over.

Herman Andringa – NB 22114

NIEUWE BESTUURSLEDEN GEZOCHT

Het huidige Andringa Stichtings Bestuur is op zoek naar nieuwe bestuursleden. Op de laatstgehouden familiedag op 5 juni 2004 heeft Herman die vraag aan de daar aanwezigen gesteld. Maar ook de lezers van ASN, ons Andringa familiekrantje, moeten op die vraag kunnen reageren. Om iedereen in de gelegenheid te stellen te informeren naar en/of zich aan te melden voor een bestuursfunctie, doen wij nu een dringende oproep in dit Andringa Staach Nijs. Wij zijn op zoek naar enthousiaste mensen die op allerlei gebied inzetbaar zijn in ons bestuur! Misschien op computergebied, of bij hand- en spandiensten of als meedenker of een luisterend oor... Onze vergaderfrequentie is meestal 3 keer per jaar, bij evenementen iets vaker.

Wie stelt zich beschikbaar?

Denk niet te lang na,
maar reageer snel.
Mail, schrijf of bel
naar Tsjikke Andringa,
Leeuwerikstraat 5,
9269 NB Veenwouden
Tel. 0511 – 472207
E-mail: tsjikkeandringa@hetnet.nl

Met hartelijke groet en wie weet tot ziens in
2005 bij een van de volgende bestuursvergaderingen!
(Tsjikke is vanaf de eerste bijeenkomst op 17 januari 1981 actief bestuurslid)

Werkgroep

Nog even ter aanvulling op het artikel in ASN 40 over de Andringa kalender, omdat in dat nummer enkele gegevens ontbraken. Begin 2004 is de kalenderwerkgroep gevormd. Tsjerk Andringa (ZG21133) uit Makkum werd door de werkgroepsleden tot voorzitter gebombardeerd. Tot de werkgroep behoorden: Gepke Andringa (ZG 11221) uit Amsterdam, Anneke van der Velde - Andringa (ZG 2212) uit Raerd, Hans (NC 2114) uit Sint Nicolaasga, Herman (NB 22114) uit Oldeholtgade en Age Bakker (geen familie) als technisch adviseur en vormgever. Dit groepje is voortvarend van start gegaan en is er in korte tijd in geslaagd om een evenwichtige mix van figuratieve en non-figuratieve kunst met verschillende technieken bij elkaar te krijgen. Op 5 juni j.l. werden de eerste exemplaren uitgereikt en verkocht!

Kunstenaars

Er is gekozen om op de kalender de informatie over kunstenaars en hun kunstwerken summier te houden. Alleen hun namen zijn op de kalender vermeld, welke technieken door hen zijn gebruikt en de onderwerpen. Elke maand geeft een andere voorstelling. Aan de kalender werken de volgende Andringa's mee: Paul (LE 2152) uit Leeuwarden, Dirk (NB 22112) uit Heemskerk, Tjerk (NB 22133) uit Schraard, Sjoerd (YP 1211) en zijn zoon Frans (YP 12112) uit Leeuwarden, Renske Vriend - Andringa (YP 141) uit Andijk, Gepke (ZG 11221) uit Amsterdam. en Tsjerk (ZG 21133) uit Makkum. Ons streven is om hen te zijner tijd persoonlijk aan u voor te stellen in ASN, want al doende ontdekten we dat achter die familiecode's heel interessante familieleden schuil gaan.

Bestelling

De prijs bedraagt tien euro per kalender exclusief verzendkosten. Dit in tegenstelling tot het bericht in ASN 40, die actie gold tot eind 2004. Verzendkosten zijn per kalender € 2,50, bij bestellingen van meer dan één exemplaar kan dit afwijken afhankelijk van het totaalgewicht.

Naast het abonnementsgeld ad € 5,00 wordt vaak een gift overgemaakt, natuurlijk zijn wij daar erg content mee! Daarom krijgt men vanaf nu tot eind 2005 bij giften groter dan € 25,- een kalender gratis aangeleverd!

U kunt ook zonder gift kalenders bestellen door het juiste bedrag inclusief verzendkosten over te maken op ons gironummer. 99008 onder vermelding van "kalender". Denk aan afleveradres! Tenslotte kunt U de kalenders ook zonder verzendkosten rechtstreeks ophalen bij enkele bestuursleden na een telefonische afspraak en onder contante betaling. In Apeldoorn bij Piet, in Joure bij Ferdinand en Nelly, in Oldeholtgade bij Herman en in Veenwouden bij Tsjikke. Voor adressen zie pag. 2 in dit ASN.

Zelfs in Leeuwarden bij kunstenaar Paul zijn moeder is een verkooppunt: Mw. C. Andringa – Janson, Dennenstraat 22, 8924 CJ Leeuwarden.

GULLE GEVERS ZONDER ADRES ...

De afgelopen maanden ben ik regelmatig dagenlang bezig geweest met het verwerken van de financiële administratie van de Andringa Stichting in een nieuw computerprogramma. Niet alleen voor een duidelijk overzicht van onze boekhouding in het algemeen, maar ook voor het samenstellen van de financiële jaarrekeningen over 2003 en 2004. Na invoering is nu via diverse rubrieken in één opslag te achterhalen hoeveel abonnees jaarlijks hebben betaald, hoeveel geld aan giften is bijgeschreven en hoeveel geld bijvoorbeeld is uitgegeven voor betaling van diverse rekeningen. Daarbij moesten over de afgelopen maanden de Andringa boekbestellingen en na het verschijnen van ASN 40 de kalenderbestellingen worden verwerkt. Tenslotte wilde het bestuur enig inzicht krijgen over het aantal wel / niet betalende abonnees. Het kan zijn dat een aantal Andringa's die onlangs geld hebben overgemaakt voor boeken en/of kalenders, hierdoor extra lang hebben moeten wachten op toezending van hun bestellingen. Ik hoop dat inmiddels alle bestelde en betaalde exemplaren op het juiste adres zijn bezorgd, zoniet, dan graag een berichtje naar Tsjikke Andringa.

Tot nog toe werd de registratie van betalingen grotendeels handmatig gedaan, wat heeft "Jaap penningmeester" vanaf de eerste bijeenkomst in 1981 tot en met eind 2003 hierin ontzettend veel tijd en energie gestoken! Jaap bleef ook tijdens zijn ziekte actief als penningmeester tot kort voor zijn overlijden in december 2003. Elk jaar opnieuw klopte de boekhouding van de Andringa Stichting, elk jaar opnieuw werd door een kascommissie décharge verleend aan de penningmeester, bijna elk jaar opnieuw werden de boeken met een voordelig saldo afgesloten! Het is u misschien opgevallen dat op de acceptgirostroken (ingevoegd bij ASN 40) nog steeds Jaap zijn adres te Kollum staat vermeld. Jaap zijn vrouw Eppie heeft zich bereid verklaard om het penningmeesterschap over te nemen, geweldig! Eppie volgt nu eerst een computercursus, zodat binnenkort de digitale verwerking van de Andringa financiën door haar kan worden voortgezet.

Wat zijn er veel Andringa's die naast het abonnementsgeld een kleine of grote gift overmaken, fantastisch! Ook nu in maart 2005, ruim twee maand na het verschijnen van ASN 40, blijven de betalingen binnen stromen, soms ontroerend hoeveel extra geld binnenkomt aan giften! Allen hartelijk dank. Wat mij bij het verwerken van al die gegevens ook is opgevallen is dat heel vaak door de gulle gevers wordt vergeten om hun eigen adres en familiecode op de acceptgirostrook toe te voegen. Soms herken ik een handtekening, maar in vele gevallen niet. In 2003 zijn daardoor van 31 betalingen naam en adres niet te achterhalen, in 2004 geldt dat 20 keer en in 2005 reeds 22 keer!

Hier een paar recente voorbeelden uit **2005** om u een indruk te geven waarom het extra moeilijk is door onze gemeenschappelijke achternaam:

Datum	Fam.code	Naam	Bank/gironummer
14-jan	??	??	326203559
14-jan	??	??	301308497
17-jan	??	S. Andringa	310263433
17-jan	??	S. Andringa	356213102
19-jan	??	S ? Andringa	954605
28-jan	??	S. Andringa ?	124790844
28-jan	??	??	326123725

Ik was van plan om een langere lijst te publiceren, ook over de voorgaande jaren, maar dat vergt een groot aantal pagina's van ons familiekrantje en weer de nodige tijd om alles achteraf bij te werken. Een van onze bestuursleden suggereerde laatst om alle bank/gironummers bij ons digitale adressenbestand in te voeren, zodat we onduidelijkheden via een computer zoekprogramma sneller kunnen oplossen. Met het oog op de privacy en het extra werk begin ik daar niet aan. Per gezin zijn er misschien wel drie of vier bank/gironummers! Natuurlijk kunnen wij opnieuw gebruik gaan maken van voorbedrukte acceptgirostroken, maar dat betekent veel extra werk door invoering van de gegevens vanuit het adressenbestand op die acceptgiro's en daarna tijdens het invoegen van de juiste strook in de juiste envelop. Ons systeem is nog niet zo goed geautomatiseerd om zo'n ingewikkelde mailing vlekkeloos te laten verlopen. Of moeten wij voortaan overgaan op venster-enveloppen? Niet bij dit nummer, maar bij ASN 42 komt weer een acceptgiro. (Misschien heeft u nog een ongebruikte bij ASN 40?)

Vriendelijk verzoek:

Voortaan zelf **duidelijk** op uw acceptgirostrook vermelden:

het over te maken **bedrag**

uw **bank / gironummer:**

uw **naam (met familiecode),**

adres met woonplaats

Is tenslotte bovenaan ingevuld waarvoor het bedrag is / de bedragen zijn bestemd? Betreft het ASN abonnementsgeld, een gift of een bestelling?

In maart 2005 is ons banknummer bij de Rabobank opgeheven!

Alle betalingen gaan nu via

GIRO rekening 99008 Andringa Stichting, Waterlelie 5, 9291 JP Kollum.

Met vriendelijke groet, Tsjikke Andringa

Bekende personen uit de ANDRINGA boeken deel I en II die een rol speelden in de 80-jarige oorlog.

Inleiding

In beide Andringa boeken kunnen we lezen dat er contacten, processen en onderhandelingen zijn geweest tussen de oude Andringa's en verschillende personen die ook in de Friese geschiedenis een belangrijke rol hebben gespeeld. In dit ASN wil ik eens wat nader ingaan op de achtergronden van deze personen en met name over hun plaats in de Friese geschiedenis. Het geeft u waarschijnlijk een wat ander beeld over deze periodes en misschien een wat andere kijk op onze voorouders.

Grote Pier

Zie Andringa boek I bladzijde 20 (4e generatie) bij 14:
Anna Tjaerts Goerda trouwt ca. 1548 Pybe Annes, zoon van Anne Pybes en Tyedt Gerloffs (zuster van Grote Pier) te Kimsward

Zie Andringa boek II bladzijde 29 bij IId:
Op 7 augustus 1545 eisen Inne Sipkes en zijn vrouw Aelcke betaling door Abbe Gerlyfs van zes goudgulden wegens huur van een huis in Sneek, dat voor de helft hun eigendom is.

Dit gegeven komt uit het rijke en oude archief van de gemeente Sneek. Abbe was een volle neef van Pier Gerlofs, beter bekend als "Greate Pier". Twee kinderen van Inne en Aelkes waren Ferdu, stammoeder van familie (N) van Welsrijp en Aef, verwant aan familie (M) van Oldeboorn.

Wie was nu deze "Greate Pier"?

In 1514 en 1515 trok een moordzuchtige bende soldaten "*De Zwarte Hoop*" door Friesland op zoek naar buit. Het betrof hier een groep van 5000 afgedankte krijgsknechten van hertog George van Saksen, die zijn rechten op Friesland in 1515 verkocht aan Karel V. Na een vergeefs beleg van Bolsward gaf hertog George de moed op en met stille trom keerde hij terug naar Saksen. Omdat Karels macht toen nog niet gevestigd was in Friesland kon "*De Zwarte Hoop*" ongestoord zijn gang gaan. Schotanus berichtte: "*Ze trocken van Bolswardt te schepe en te lande .... alle dorpen vast, die aenkwamen, hebben ze in de koolen gezet... Bozum, Wieuwerdt, Britswerdt en Oosterlittens.*" In januari 1515 waren Kimsward, Arum en Achlum het slachtoffer en op 15 mei 1515 Bolsward. "*Ende die borgers van Boelswerdt*

verloren al hun guet.", meldde Petrus Thaborita. In Kimsward werd het hele dorp platgebrand. Dit was echter de woonplaats van boer "Greate Pier", die daarbij zijn boerderij, al zijn bezit en zijn gezin verloor. Hij was een grote gestalte, sterk als een beer en wekte grote indruk op zijn tijdgenoten. Hij zwoer wraak op de Bourgondiërs en de Saksen, verzamelde een bende van 600 man onder de naam "Arumer Swarte Heap" om zich heen en sloot zich aan bij hertog Karel van Gelre. Met enkele schepen verzamelde "Greate Pier" een kleine vloot en teisterde alle Hollandse, Saksische en Bourgondische scheepvaart op de Zuiderzee. Zonder pardon werd het niet-Friesche scheepsvolk overboord gesmeten. De rijke buit werd meegenomen en viel grotendeels in de handen van Karel van Gelre die daarmee zijn oorlog tegen de Bourgondiërs kon bekostigen. In ruil daarvoor zou de hertog de Friese vrijheid verdedigen tegen de Bourgondiërs.

De hertog van Gelre trok op naar Friesland in 1514 en via Stavoren ging hij naar IJlst, Bolsward en Sneek. Hij vestigde een bruggenhoofd in Sneek en stichtte daar een tegenregering onder leiding van Hendrik de Graaf, heer van Erkelens als zijn stadhouder. Vandaar dat in enkele grietenijen zowel een Gelderse als een Bourgondische grietman kon optreden. Karel V beval dat de opstandelingen kostte wat kost moesten worden verdreven van de Zuiderzee. De gehele scheepvaart kwam tot stilstand en Holland werd economisch zwaar getroffen. Vanuit Hoorn vertrok een vloot van 11 koggen om dit bevel uit te voeren maar ook zij vielen in handen van "Greate Pier". Ten einde raad zochten de Bourgondiërs hun heil bij "De Zwarte Hoop" en men probeerde deze bende vanuit Holland met 36 schepen te bevoorraden. Ook deze vloot ging ten onder! Slechts 8 schepen wisten te ontkomen! De wreedheid van de "Arumer Swarte Heap" was groot en evenaarde die van "De Zwarte Hoop".

"Greate Pier" kreeg dus zijn wraak maar gaandeweg bleek de onbetrouwbaarheid van hertog Karel van Gelre. Men werd oorlogsmoe en het kwam tot een wapenstilstand tussen de Geldersen en de Bourgondiërs. De schippers konden weer varen maar in Sloten liet de hertog zijn masker vallen. Er lag een Hollands schip met rogge in de haven en de soldaten van Karel van Gelre wilden de lading van dit schip confisqueren. Toen "Greate Pier" dit hoorde ging hij naar de aanvoerder en vroeg om uitleg. De officier vertelde hem dat de lading goed van pas kwam voor het leger. "Greate Pier" ontstak in grote woede en zei alleen: "Ofbliuwe!". Het leger had zoveel ontzag voor hem dat men meteen terugdeinsde. "Greate Pier" doorzag nu de Geldersen. Ze hadden geen vinger uitgestoken om Friesland te bevrijden. Daarom liever de Bourgondiërs dan de Geldersen vonden "Greate Pier" zijn aanhangers. "Greate Pier" vestigde zich met aanhang in Sneek. Daar durfden de Geldersen hem niets te doen. Dat zouden de Sneker burgers nooit hebben

geaccepteerd! In 1520 werd "Greate Pier" ziek en in datzelfde jaar overleed hij. Daar ligt hij in de Grote Kerk begraven als een van de eerste Friese vrijheidsstrijders. Zijn opvolger werd "Greate Wierd" maar gaandeweg verliep het leger der opstandelingen en hun aanvoerder viel bij Sloten in handen van Karel V. "Greate Wierd" eindigde op het schavot!

Jancko Douwama

Zie Andringa boek I bladzijde 15 bij f:

Gossa Andringhe trouwt na Atte's dood (zijn 1e vrouw) met Geel.

Gossa leende Jancko in 1498 een handvol geld. Later bleek dat Jancko in het bezit is van de saete aan de Meyne Sloop nabij Akkrum. Ook beschikte Jancko over een rente die hij krijgt van Gosse.

Gossa had nogal wat contacten met Jancko Douwama (Jr.). Jancko was een Friese vrijheidsstrijder, met veel invloed in Friesland, die vaak optrok met "Greate Pier" uit het vorige verhaal. Jancko vermeldt hierover het een en ander in zijn geschriften. De rooftochten van "Greate Pier" leverden aardig wat op en het feit dat Jancko Douwama later in wat betere omstandigheden verkeerde, kan te maken hebben gehad met de gulheid van Pier die ook de Geldersen in zijn rijkdom liet delen. Als banneling van de Saksische overheersers keerde Jancko rond 1516 terug naar Friesland.

Aanvankelijk koos Jancko samen met "Greate Pier" de zijde van de Geldersen. Deze probeerden de Friese vrijheidsstrijder voor hun karretje te spannen, maar Jancko weigerde. Toen gooide de hertog van Gelre het over een andere boeg en liet door zijn aanhang praatjes rondstrooien in Friesland over Jancko. Toen de Friezen dit niet wilden geloven liet de hertog Jancko naar Arnhem komen om zich te verweren tegen een 18-tal beschuldigingen. Jancko daagde de aanklager uit één ervan waar te maken, maar dat kregen de Geldersen niet voor elkaar. Hij kon dus ongestoord terug keren naar Friesland. Jancko begreep nu het spel van de Gelderse hertog en daarom stapte hij in 1521 over naar de zijde van Karel V. Dat de Bourgondiërs hem allerminst vertrouwden zal later blijken uit dit verhaal. Maar hij dacht weer een rol te kunnen spelen in de politiek van de Bourgondiërs. Inmiddels hadden zijn oude vijanden, aanhangers van de Saksen, ook niet stil gezeten. Velen waren daarvoor al overgelopen naar de Bourgondiërs en zij probeerden Jancko Douwama in Brussel in diskrediet te brengen. Toen Jancko in Brussel aankwam om te overleggen hoe de vijanden van de Bourgondiërs uit Friesland konden worden verjaagd, zorgden ze ervoor dat Jancko de toegezegde manschappen niet kreeg. Daardoor vertraagde de Bourgondische opmars in Friesland. Zelfs in 1522 waren de Geldersen tussen Leeuwarden en Sneek nog actief bezig. Pas daarna gelukte het stadhouder George Schenck van Toutenburg, drost van Vollenhove, met

een leger en grof geschut vanuit Leeuwarden de vijanden uit Friesland te verdrijven. Stiekem gaven Jancko's vijanden bij de keizer hem de schuld van alle problemen. Die wachtte zijn kans af tot Jancko tegen de raad van zijn vrienden een bezoek bracht aan de Zuidelijke Nederlanden. Karel V liet Jancko in 1523 arresteren door stadhouder George Schenck van Toutenburg en zijn wapenknechten en opsluiten in een gevangenis in Vilvoorde. Na een ontvluchtingpoging werd Jancko in de toren in een vieze cel gegooid. Via een andere gevangene kreeg hij papier en schrijfbenodigdheden in handen. Hij schreef in het geheim brieven naar zijn vrouw, die deze heimelijk kon ontvangen en bewaren. Zodoende zijn we op de hoogte van zijn trieste lot. Hij stierf in eenzaamheid in 1529 in de gevangenis in Vilvoorde.

Hartman en Watze Hoekes Gauma

Zie Andringa boek I bladzij 23 bij 61 en bladzij 31 bij 821 :

"Gosse Tyaerds (823) nam in gezelschap van Tincko (M) en Hartman Gauma een priester in Oldeboom gevangen die in Sneek voor het (geuzen?) gerecht werd gedaagd."

"Jorrijt Andringa (821) zit in het laatst van 1574 gevangen in het blokhuis van Leeuwarden. Zijn vonnis laten we hier integraal volgen...."

Zie Andringa boek II bladzij 14 bij 821 en ASN 8 (artikel van Ype Brouwers):
"Jorrijt Andringa (821) ontvoert met Hartman en Watze Hoekes Gauma de Spaans gezinde grietman Andries Grijp van Utingeradeel en daarom werd hij in 1574 onthoofd."

Vanaf 1453, zo lezen we in Andringa boek I, is het ambt van grietman in Utingeradeel aan de Andringa familie toevertrouwd. In 1547/1548 is dat als laatste opgedragen aan Gabbe Jorrits (81). In 1549 verhuist Gabbe van Akkrum naar Ouwster-Nijega en wordt hij grietman van Doniawerstal (plaatsen o.a. Sloten, St Nicolaasga). De Bourgondiërs maakten hiervan gebruik en benoemden een fel Spaangezinde opvolger. Andries Grijp werd in 1549 aangesteld door Karel V als grietman van Utingeradeel en hij voerde een waar schrikbewind uit. Als ingezetenen niet vaak genoeg de Rooms-katholieke kerk bezochten joeg hij ze uit de grietenij en nam hun bezittingen in beslag. Bovendien leverde hij doopsgezinden vaak uit aan de wrede bisschop Cunerius Petri, een lid van de Spaanse Inquisitie, die tussen 1570-1578 was aangesteld over Friesland. Deze "kettters" konden dan rekenen op een doodvonnis van het Friese Hof in Leeuwarden, waarvan tussen 1544-1549 Viglius van Ayta van Swichem de voorzitter was. De laatste werd in 1549 voorzitter van de bloedraad in Brussel. Het spreekt vanzelf dat dit schrikbewind de nodige reacties uitlokte bij de Friezen. De meest extreme tegenstanders van dit beleid kwamen uit Utingeradeel.

Margaretha van Parma, Karel V zijn zuster, kon het haar toevertrouwde gebied niet onder controle krijgen. Na Karels dood in 1555 volgde Philips II hem op en deze zond in 1567 Alva naar de Nederlanden om korte metten te maken met de opstand. Vele Friezen namen het zekere voor het onzekere en minstens 250 man sloten zich aan bij de bannelingen van Willem van Oranje of traden toe tot de watergeuzen. Dit waren o.a. Doeke Martena, Foppe van Kamstra, Homme van Hettinga en Douwe Glins.

Hartman en Watze Gauma sloten zich daarbij ook aan. Ze stonden bekend als knevelaars. Dat waren watergeuzen die in kleine groepjes boeren geld afpersten en inbraken pleegden. Er stond een forse beloning op hun hoofd. In ons boek I op bladzij 31 vinden we een voorbeeld daarvan bij de plundering van de kerken van Idaard en Grouw. Overal op de Friese kusten sloegen ze toe en op het water waren ze heer en meester. In het najaar van 1572 werd Don Frederik op wraaktocht uitgestuurd door de Nederlanden en de opstand dreigde op een mislukking uit te lopen. Dokkum werd verwoest door veldheer Caspar De Robles. In 1572 onderhandelde Tinco Andringa (M) namens de woudstreken met de Spaanse bewindhebbers over de hoge schattingen die waren opgelegd.

In het licht van deze gebeurtenissen kwamen in 1574 Jorrijt Andringa (821) en de gebroeders Gauma in actie, lichtten de nietsvermoedende grietman Andries Grijp in alle vroegte van zijn bed en ontvoerden hem overzee. De Spanjaarden meldden dat het de Gauma's te doen was om een losgeld van 6000 gulden. Na de vrijlating van Grijp was deze zo aangeslagen dat hij zijn ambt overdroeg aan zijn zoon Offke. De familie was intussen tot armoede vervallen! Jorrijt Andringa had minder geluk. Hij werd gevangen genomen, samen met Hinne Hilles. Beiden werden door het hof van Leeuwarden ter dood veroordeeld en stierven op het schavot in 1574. De Gauma's wisten wel uit handen te blijven van de Spanjaarden en hun handlangers. We zien in ons boek dat vanaf 1580 Tinco's nakomelingen weer grietman zijn in Utingeradeel.

Tenslotte

In 1580 volgde de omwenteling en was de rol van Spanje in het Friese bestuur uitgespeeld. Wel was Friesland nog vaak de plaats van oorlogshandelingen, waarbij het succes wisselend aan Spaanse of aan Staatse zijde was. Kortstondige bezettingen van Spaanse zijde o.a. in 1586 bij de slag van Boksum bleven echter beperkt tot kleine gebieden, waarbij echter veel schade werd aangericht en veel personen omkwamen door bendes van door Spanje betaalde huurlingen.

Piet J. Andringa – Apeldoorn (NC 2113)

De zesde aflevering alweer - een verhaal over ontmoetingen met Andringa's ... nu in ASN 41. Regelmatig ontmoet ik mijn eigen Andringa familie en af en toe de Andringa's van het Andringa Stichtings Bestuur. Daarnaast hoor, lees, zie of ontdek ik vaak iets over andere mensen die dezelfde achternaam dragen of er aan verwant zijn. Overigens ben ik altijd benieuwd naar jullie reacties en verhalen, bel of stuur eens iets op, wie weet wordt daar in het volgende ASN op ingegaan ...

Raar is dat, ik moet me voordat ik me kan concentreren op de tekst van dit artikel, echt even losscheuren van allerlei gedachtespinsels die er gister en vandaag sinds het lezen van het boekje "Mijn Oorlog" en na het schrijven van een uitgebreide brief als reactie daarop, door me heen gaan. Dat boekje is zeer recent geschreven door Ellen Blazer (jawel, die van de tv). Ik kreeg het vrijdagavond in handen en heb het gister in een adem uitgelezen. Een groot gedeelte is gewijd aan dankbare herinneringen aan het adres van mijn ouders (YB 1221) en aan heit zijn broer Klaas Evert Andringa (YB 1222) en omke's eerste vrouw muoike Pieterne! Snijder. Ellen heeft haar echte naam Esther Clara Blazer in WO II moeten wijzigen. Ze was toen een meisje van 10 jaar oud. In onderstaand gedicht kunnen jullie lezen waarom.

Foar Sybe en Gryt

Het achterhuis is iedereen vertrouwd.
Het kind dat daar geleefd heeft en geschreven
is door het dagboek toch nog blijven leven,
terwijl de wereld nu nog om haar rouwt.

Het huis aan 't einde van het Friese land
waar 'n ander kind een schuilplaats heeft gekregen
dat kom je slechts als je verdwaald bent tegen.
In mijn gedachten staat het ingebrand.

't Was jullie huis, 't werd mijn geborgenheid
die maken dat ik dit kan schrijven.
Van die gevoelens raak ik nooit bevrijd.

Dat jullie altijd veilig mogen blijven
onder de bescherming van Gods hand
wens ik het liefste paar van 't Friese land!

dec. '42 – mei '89

Dit gedicht is door Ellen ter gelegenheid van het 50-jarig huwelijk van mijn ouders op 11 mei 1989 geschreven als herinnering aan haar onderduiktijd in Oosterbierum en Tzummarum vanaf eind 1942 tot na de bevrijding. Wat een blij weerzien moet het zijn geweest in de zomer van 1945 toen zij werd herenigd met haar eigen ouders en haar broer en broertje. Wonder boven wonder was hun hele gezin nog in leven! Heel veel van hun naaste Joodse familieleden en vrienden zijn wel omgekomen. Nu staat Nederland na 60-jaar bevrijding hier opnieuw bij stil en wordt WO II overal herdacht.

Tijdens de oorlog werd niet alleen Ellen door mijn ouders gastvrij onthaald, maar kregen nog veel meer mensen tijdelijk onderdak in de boerderij van het jonge gezin. Mijn vier oudste broers en zussen zijn allen in de Tweede Wereldoorlog geboren Zelfs voor het gezin van de burens met vier bijna volwassen jongens, die in november 1943 door een brandbom hun eigen boerderij in vlammen zagen opgaan, werden kamers tot na de oorlog afgestaan. Vlakbij ons huis aan de zeedijk woonde een NSB-er, extra gevaarlijk dus. Ook kwamen "hongerige" familieleden uit het hele land om aan te sterken. Ik vond vandaag enkele dankbare brieven van hen in het fotoalbum van het 50-jarig huwelijksfeest van Heit en Mem. Na de oorlog hebben mijn ouders met bijna alle onderduikers en (honger-) evacués fijne contacten onderhouden. Ik vergeet nooit meer dat er bij de begrafenis van mem Grytsje een voor mij volslagen onbekende man mij diep ontroerd vertelde dat hij zijn leven had te danken aan mijn moeder. Zoiets raakt je!

Waarschijnlijk hebben vele lezers van dit familiekrantje soortgelijke ervaringen. De meeste Andringa's die ik ken lijken mij betrouwbaar, recht door zee en hulpvaardig. Eigenlijk ben ik best wel benieuwd naar jullie verhalen en herinneringen van WO II. Er zijn enkele Andringa's door die oorlog gesneuveld, hun nabestaanden wens ik vooral nu weer heel veel sterkte! Enkele namen noem ik: Douwe (KA 221), Leo (LA 111), Simon (LE 211), Hendrik (VA 311), Gerrit (VA 1115) en Clarence (YC 141). Misschien zijn er nog wel meer, ik weet ook niet alles... In de Andringa boeken staan een paar verhalen, kijk maar eens op blz. 81, 84, 100, 114, 149 en 269 in boek I en op blz. 136 in boek II. Wie heeft nog aanvullende verhalen?

Nu ik toch met de oorlog bezig ben, weten jullie dat het merendeel van het huidige Andringa Stichtings bestuur in de oorlog is geboren? Ik hoor daar niet bij! Ferdinand en Nelly zijn ietsje ouder en ik besef nu dat ik, sinds het afscheid van Karin en Jurrie de jongste bestuurder ben. Elders in dit krantje doen wij een dringend beroep op nieuwe bestuursleden. Jong en oud, iedereen is van harte welkom, wie wil ons de komende tijd helpen?

“Mei ús allegear om har hinne is hjoed rêstich ferstoarn myn leave frou, ús mem en beppe”. Twee kleine klompjes speelden een indrukwekkende rol tijdens de begrafenis van Berber Andringa – de Vries (LA 211) in november 2004. Zij schreef jaren geleden zelf haar verhaal over haar jong overleden zontje Tjipke (zie boek II pag. 121). Har grutte famylje brocht dy klompkes werom nei it grêf fan Tjipke, no wer bij syn mem Berber. Sterkte allegear!

Weet u wat een punch tricker is? Een sigarenknipper? Vorig jaar was ik met m'n jongste dochter in Amsterdam, ik kom er niet zo vaak. Opeens zag ik vanuit de tram in het centrum van onze hoofdstad met grote letters de naam ANDRINGA op een winkelpand staan. John N. Andringa (VA 11142) verkoopt al jarenlang een uitgebreid assortiment tabakswaaren. Voor de liefhebbers is er een ruime keuze. Vele soorten sigaren zitten in speciale Andringa doosjes verpakt! Per internet bestellen kan ook. Sinds 1902 bestaat deze tabak- en sigarenhandel op de hoek van het Muntplein en de Regulierbreestraat. “Het is voor ons een voorrecht u te mogen ontmoeten en te adviseren in een omgeving waar het genieten van tabak nog een beleving is” aldus John. Zijn visitekaartje, een luciferdoosje en een donkergroene plastic tas met zijn naam liggen hier voor mij. Roken doe ik niet, maar ik vond het wel heel bijzonder om hem in zijn zaak te ontmoeten. John krijgt regelmatig Andringa's in zijn winkel die ook nieuwsgierig zijn naar een eventuele familierelatie, vertelde hij. Wie weet bent u de volgende Andringa klant die wel iets bij hem koopt!

“Wat zal ik vandaag eens gaan koken?” Sinds ik de teletekstpagina nr. 370 t/m 375 heb ontdekt op RTL4 is dat niet zo moeilijk. M. Andringa, staat onderaan elke pagina! Af en toe benader ik telefonisch “onbekende” Andringa's om te achterhalen bij welke familietak zij horen. Bij verzending van ons ASN krantje staat dan geen familiecode op de adresstickers, maar een aantal vraagtekens. Zo belde ik in november met M. Andringa, die Marije blijkt te zijn, de jongste dochter van Wiebe (KA2211). Haar vader heeft destijds de grafische vormgeving van het eerste Andringa boek verzorgd. Ook schreef hij vele kookboeken. Misschien heeft u er ook eentje thuis. Marije haar man Henk controleerde de trouwdatum in zijn ring tijdens het zeer geanimeerd gesprek met Marije toen ik enkele aanvullende familiegegevens vroeg en zij mij vertelde over bovenstaande kookrubriek.

In diezelfde maand kreeg ik een bijzonder mailtje toegestuurd. Een voor mij onbekende notaris was in verband met de nalatenschap van Sijtje Andringa (PA 12) op zoek naar enkele adressen van haar familieleden. Hij had via de familie Aartsen, schoonfamilie van Sijtje, al enkele personen kunnen achterhalen. Voordat ik adressen verstrek, vraag ik eerst altijd toestemming aan de “gezochten”. Vrij snel kon ik de gevraagde adressen doorgeven aan

de notaris. Enkele maanden later kreeg ik van hem een grote envelop met foto's. Er zijn een paar heel oude bij, zelfs eentje met een voor mij onbekende vrouw in klederdracht. Ook een exemplaar van de op blz. 187 in boek I geplaatste foto. Op een grote zwart-witte foto staat waarschijnlijk Sijtje, als 20-jarige. Achterop staat geschreven: Haar: donkerblond, Oogen: Blauw Grijs, Japon: Donkerblauw, Ketting en Oorbellen: parelkleur. Motieven: Blauw, rood en groen. (Enkele geborduurde bloemetjes op de jurk -ta). Op een andere foto staat Sijtje met haar zus, denk ik en daarna zie ik haar via de overige foto's ouder worden ...Is de foto uit 2004 de laatste van Sijtje? Jammer dat er geen namen en data op staan vermeld. De foto met de vrouw in klederdracht is waarschijnlijk familie van Sijtje haar man veronderstel ik, allebei hebben ze een brede mond en volle lippen. Waarom dit verhaal? Heeft u ook oude en nieuwe foto's waarop niets is genoteerd? Stel zoiets niet te lang uit, doe dit eventueel samen met uw kinderen en kleinkinderen op een druilerige middag nu het nog kan ... Vertel aan hen iets over de afgebeelde personen en situaties of schrijf die verhalen op. VEEL SUCCES!

Helaas moet ik nu stoppen, de mij toegemeten ruimte is op... De andere verhalen zal ik bewaren tot het volgende ASN nummer.

Met vriendelijke groet, Tsjikke Andringa (YB 12214)

SPRUITJES – EEN JAAR LATER ...

“Op mijn wandeling door de Spaarndammerbuurt in Amsterdam kwam ik van de week op de hoek van de Polanenstraat en de Knollendamstraat een groentewinkel tegen met op de ruit de naam Andringa. Dit winkeltje herinner ik mij tevens van een tv-reclame. In de telefoongids kan ik echter geen Andringawinkel traceren. Is hierover iets bekend? Dan graag het persoons- of familienummer” vraagt Henk Andringa (KA 131) eind februari 2004.

“Lijkt me een leuke vraag om in ASN te plaatsen. Henk, zou je nog wat meer informatie over die groentewinkel kunnen geven? Ik heb die tv beelden nooit gezien maar ben er af en toe wel op attent gemaakt. Was die reclamespot niet iets met spruitjes?” is de reactie van Tsjikke. “Spruitjes zou kunnen, maar waar het eigenlijk om draaide weet ik ook niet. Ik heb echter contact opgenomen met de STER en ik wacht hun antwoord af.” mailt Henk terug. De volgende dag opnieuw een mailtje van Henk : “Reeds spoedig antwoord van de STER. Dit luidt: Beste heer Andringa, Helaas hebben wij hier geen gegevens over en kunnen wij u hiermee niet verder helpen. Met vriendelijke groet, Ster Redactie. Tja, en als je dan toevallig toch in de buurt bent, dan ga je even langs nietwaar? Dan kan onderstaande tekst zo in Andringa Staach Nijs!” Het heeft even geduurd Henk, maar hier komt je verhaal:

't Is niet allemaal echt wat je ziet ...

Weet u het nog, die reclame op televisie? Het ging bij die groente en fruitzaak met de naam Andringa over spruitjes. Een heleboel mensen kwamen er op af. Ging de eerste klant nog gelukkig weg, uiteindelijk werd het een hele oploop. Auto's werden kriskras geparkeerd, een ware veldslag. Uiteindelijk bleek dit een reclame van het verzekeringsbedrijf ACHMEA te zijn, ongeveer twee jaar geleden opgenomen.

En de clou van dit verhaal?

De eigenaar van de zaak is geen autochtone Fries, maar een allochtoon met de naam Ak en dit stond ook op zijn winkelruiten. Voor de reclamespot heeft men die naam verwijderd en vervangen door... Andringa. Meneer Ak vond die spot zo'n goede reclame, dat hij de naam Andringa nooit meer verwijderd heeft!

Zo word je dus beduvelde... Aldus Henk, die uiteindelijk de winkel toch in de telefoongids heeft gevonden: Ak Groente-, Fruit- en Levensmiddelenbedrijf aan de Knollendamstraat 85/1 te Amsterdam.

INHOUDSOPGAVE

Andringa Stichting adressen	pag. 2
Enkele belangrijke mededelingen	pag. 3
Column	pag. 4
Bestuurszaken	pag. 6
Nieuwe bestuursleden gezocht	pag. 6
Andringa kunst / verjaarskalender	pag. 7
Gulle gevers zonder adres	pag. 8
Andringa's geplaatst in hun historische omgeving	pag. 10
Ontmoetingen met Andringa's – 6 -	pag. 15
Spruitjes ...	pag. 18
Andringa boekbestellingen en kalenders	pag. 20

Andringa - boeken

De Andringa familieboeken en Andringa kalenders zijn te bestellen door het verschuldigde bedrag over te maken naar:

Andringa Stichting, Waterlelie 5 te Kollum
Postgirorek. nr. 99008 onder vermelding van: Bestelling
.. x boek deel 1 en/of .. x boek deel 2 en/of .. x kalender.
Noteer duidelijk uw naam en adres op de acceptgirostrook.

Na ontvangst van het bedrag
krijgt u het bestelde thuis gestuurd.

Persoonlijk boeken of kalenders afhalen en betalen mag ook,
maar laat dit dan even van te voren weten aan:
Fam. F. Ettema - Andringa, Geert Knolweg 48, 8501 MK Joure

Kosten van de boeken:

Andringa Boek deel 1 (1985)	€ 40,00
Andringa Boek deel 2 (1996)	€ 25,00
Engelse versie (korte samenvatting bij deel 1)	€ 20,00
(Bij bestudering van deel 2 is deel 1 nodig als naslagwerk)	
 Kosten van de kalender	 € 10,00
 Verzendkosten per boek in Nederland	 € 5,00
Verzendkosten per kalender in Nederland	€ 2,50
Verzendkosten naar het buitenland in overleg	